

A Magyar Honvédség jelene és jövője¹

DOI 10.17047/HADTUD.2019.29.1-2.149

A Magyar Honvédség múltjáról, jelenéről és jövőjéről tartott előadást dr. Benkő Tibor, Magyarország honvédelmi minisztere a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Hadtudományi Társaság és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem által szervezett konferencián. A honvédelmi miniszter kiemelte, hogy a Magyar Honvédség elsődleges feladata az ország biztonságának, területi integritásának garantálása. Azért, hogy ennek maradéktalanul meg tudjon felelni, a honvédelmi vezetés a megváltozott biztonságpolitikai környezetet is figyelembe véve kezdte meg a tízéves Honvédelmi és Haderő-fejlesztési Program alapján a Magyar Honvédség megújítását, modernizációját. Ennek keretében alapjaiban újulnak meg a légiereő és a szárazföldi haderőnem eszközei, a katonák egyéni felszerelése, de a biztonsági kihívásokat követve a működést szabályozó jogi környezet és szervezeti struktúra is korszerűbbé válik, új elemekkel bővül. A cél: egy, a 21. század kihívásaira 21. századi eszközökkel reagálni képes Magyar Honvédség kialakítása, amely a térség meghatározó haderejeként garantálja az ország szuverenitását és a magyar emberek biztonságát.

A honvédség rendeltetését, feladatait az a biztonságpolitikai környezet határozza meg, amelyben élünk, dolgozunk. Ebből következnek azok a kihívások, amelyekkel szemben a haderőnek kettős értelemben is helyt kell tudnia állni. Egyfelől garantálnia kell az ország lakosságának békéjét és biztonságát, másfelől eleget kell tennie a szövetségi tagságunkból fakadó kötelezettségeknek.

Napjaink biztonsági környezete rendkívül gyors ütemben változik, amire a Magyar Honvédségnek adekvát válaszokat kell találni. Ez a feladat csak komoly előrelátással válaszítható meg, hiszen fel kell tárnai a jelenben és a jövőben egyaránt érvényesülő tendenciákat, majd azokból megfelelő, a realitások talaján álló következtetéseket kell levonni. Komoly hangsúlyt kell fektetni a kutatás-fejlesztés és innováció területeire az ország folyamatos fejlődése érdekében. Olyan honvédségre van tehát szükség, amely képes nagyon gyorsan kezelni, vagy megelőzni azokat a történéseket, melyek a jövőben kihívást jelentenek az ország számára.

---

¹ A Magyar Hadtudományi Társaság által 2018. november 13-án, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Ludovika téri kampuszán *Múlt, jelen, jövő. A Magyar Honvédség 170 éve* címmel szervezett tudományos konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

Új biztonsági kihívások

A NATO két fő veszélyeztetettségi irányt jelölt meg: az egyik a szövetség keleti szárnyán jelentkező fenyegetés, a másik a délről érkező, főként a migrációval összefüggő kihívás. Utóbbit az olasz és a görög vezérkari főnökök már jóval 2015 előtt jelezték a megfelelő fórumokon, azonban a nemzetközi közösség akkor jobbra figyelmen kívül hagyta a figyelemztetést.

Az illegális migráció napjainkban már Közép-Európát, sőt, Nyugat-Európát is közvetlenül érinti, ilyen formán azt egyetlen európai állam sem hagyhatja figyelmen kívül. Tekintve, hogy Magyarországnak Közép-Európában más kihívásoknak is meg kell felelnie, a tárca kezdeményezte egy, a közép-európai térség biztonságáért felelős, a régió országaira alapozott, hadosztály szintű NATO-parancsnokság létrehozását. Erre annál is inkább szükség van, mert a történelem tanúságai szerint bármilyen probléma alakult ki Európában, az mindig érintette a közép-európai régiót, ezen belül Magyarországot.

Magyarország kormánya azt a célkitűzést határozta meg, hogy erős, ütőképese, a kor követelményeinek, kihívásainak megfelelő honvédséget kell létrehozni. Amint korábban, az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottsága előtt, miniszteri meghallgatásomkor is elmondtam, ennek eléréséhez majdnem mindent az alapoknál kell kezdeni. 2009-ben, amikor Tömböl László vezérezredes vezérkarfőnök lett, már napirendre került a probléma: mi legyen a különböző haderőnemek, fegyvernemek előregedő haditechnikai eszközeivel. A katonai szakma már akkor kimutatta, hogy ha rövidesen nem születik döntés a haditechnikai eszközök modernizációjáról, akkor az súlyos képességvesztéshez vezet. Vagyis a katonaszakmai oldal időben jelezte a védelmi költségvetés kidolgozói számára, hogy gond van. Akkor a döntés nem született meg.

A helyzetet tovább súlyosbította, hogy a NATO-csatlakozáskor sikerült megtéveszteni az embereket azzal, hogy a Szövetség majd megvédi Magyarországot, ha baj lesz, hivatkozva a Washingtoni Szerződés V. cikkelyére, mely a kollektív védelemről szól. Azonban csak nagyon ritkán emlegették a III. cikkelyt, amely azt rögzíti, hogy „*minden ország köteles*” olyan védelmi képességeket fejleszteni, melyek alkalmassá teszik arra, hogy tagja legyen a szövetségi rendszernek. Ezért van szükség tehát olyan fejlesztésekre, amellyel képesek lehetünk a 21. század követelményeinek megfelelő módon garantálni az ország lakosságának biztonságát.

Kijelenthetjük tehát, hogy új alapokra kell helyezni a Magyar Honvédséget. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy régi-új alapokra, hiszen bizonyos képességek és vezetési elemek már korábban is léteztek a szervezetben belül, melyek alkalmassá tették azt jelen korunk kihívásainak kezelésére. A történelmi hiba csak az, hogy elhanyagoltuk ezeket. Éppen ezért egy olyan elgondolást kell kialakítanunk, amely képességek tekintetében képes szavatolni Magyarországot és a magyar emberek biztonságát. Ez azt is jelenti, hogy a Magyar Honvédség olyan ütőképese erővel és képességekkel fog rendelkezni, mellyel egyben a Szövetség képességcéljainak eléréséhez is hozzájárul.

A nemzetközi együttműködés meglevő keretei

Itt emelném ki a *közép-európai többnemzeti hadosztályparancsnokság* szerepét, mely a régió országainak összefogásával Székesfehérváron jönne létre azzal a céllal, hogy egy katonai

erőt igénylő kihívás esetén a közép-európai régióban megteremtse a Szövetség gyors és hatékony reagáló-képességének feltételeit.

Regionális nemzetközi együttműködési megállapodásaink közül a V4 mellett megemlíthetjük a Közép-Európai Védelmi Együttműködési Kezdeményezést vagy az olasz-magyar-szlovén többnemzeti szárazföldi köteléket, amely immáron tizennyolc éves múltra tekinthet vissza, illetve a román-magyar békefenntartó zászlóaljait. Ezekre a szervezetekre a jövőben is alapozni lehet hazánk regionális védelmi együttműködéseit.

Egyetértésben a Külgazdasági és Külügyminisztériummal, továbbra is folytatni kell a békefenntartó műveletekben való részvételt, amelynek prioritása változatlanul a Nyugat-Balkán stabilitása és biztonsága kell, hogy legyen. A Honvédelmi Minisztérium továbbra is elkötelezett a Nyugat-Balkán stabilitásának fenntartása mellett. Ennek megfelelően külföldön szolgáló katonáink több mint fele ebben a térségben szolgál. Ezen felül erősíteni kell az együttműködést Afganisztánban, valamint folytatni kell az iraki szerepvállalást is. A Magyar Honvédség 2018-ban – 20 év után – lezárta ciprusi jelenlétét annak érdekében, hogy más, veszélyesebb térségekben emelhesse ambíciószintjét. Jelenleg három földrész 14 országában veszünk részt mintegy 1000 fővel a nemzetközi békefenntartói feladatokban. Ez nem kis feladatot ró a katonai szervezetekre, hiszen évente mintegy kétezer ember missziós részvételét kell biztosítani. A jelenlegi ambíciószintet a jövőben is tartani fogjuk, de a honvédség létszámának emelkedésével párhuzamosan annak esetleges növelése is megfontolandó.

A haderőfejlesztés irányjai

Az eddig említett hazai és nemzetközi feladatokban való helytállás nem képzelhető el egy erős, ütőképes honvédség nélkül. Ezen erős honvédség építésének fő bázisa a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, amelyet 2016-ban indítottunk útjára és a benne foglaltakat 2026-ig tervezzük megvalósítani. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy csak idáig gondolkodnánk a fejlesztések tekintetében: a Honvédelmi Minisztériumban már 2030-ig kitekintve folyik a tervezőmunka, hiszen jóval előbbre kell látni a holnapnál a hiteles tervezéshez és építkezéshez.

A program két fő ágból áll: honvédelmi és haderőfejlesztési ágakból. A honvédelmi ág a katonával és a katonát körülvevő összes körülménnyel foglalkozik. Így szól az életpályáról is. Napjainkban a katona számára megállapított nyugdíj-korhatár megegyezik a civilekével. Látni kell azonban azt a fokozott igénybevételt, aminek egy katona a pályafutása során ki van téve. Ezért a végrehajtó állományt nyilvánvalóan fiatalokkal kell feltölteni, akikre a hatályos jogszabályok szerint 45 évnyi szolgálat vár.

Ennek ismeretében az életpálya-modell három pilléren nyugszik. Az első pillér a megfelelő *felkészültséghez szükséges* kiképzést, az oktatást, valamint a szolgálatért járó, méltányos és versenyképes illetmény biztosítását foglalja magában. A második pillér a megfelelő *lakhatási támogatás biztosítása*, hiszen a katona pályafutása során számos hely-
 örségben teljesít szolgálatot. A harmadik pillér az *egészségkárosodási biztosítás rendszere*. Ez arra ad garanciát, hogy akinek az egészsége már nem teszi lehetővé a katonai szolgálat folytatását, megélhetése továbbra is biztosított lesz úgy, hogy szakmai ismereteit a szervezet optimális módon tudja hasznosítani.

I. kép.
Altisztek avatása 2018-ban
 (forrás: HM fotóarchívum)

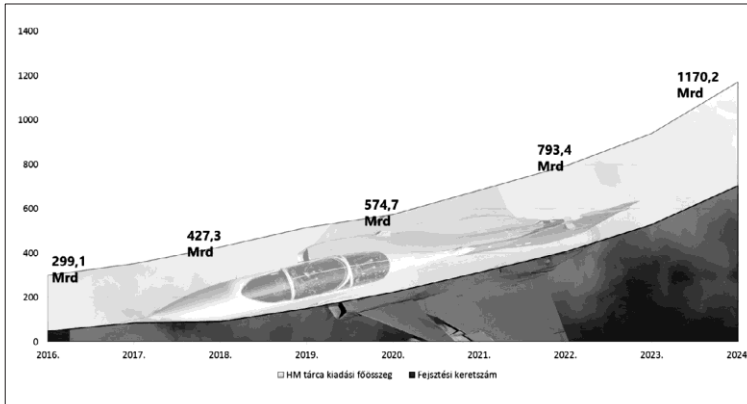
A jelenlegi rendszer 2015 óta működik és ennek keretében valósult meg 2019-ig egy átlagosan 50 százalékos illetményfejlesztés a katonák számára. A 2020 utáni évekre azonban már egy új, az időközben megváltozott feltételeknek megfelelő illetményrendszert kell megtervezni és működtetni, figyelembe véve azt is, hogy az ország gazdasági teljesítőképessége az utóbbi években jelentősen fejlődik, a foglalkoztatottság nő, a munkaerő-kínálat viszont beszűkült. Úgy kell tehát megjelenni a honvédségnek a munkaerőpiacon, hogy versenyképes maradjon.

Emellett megkezdődött a felkészítés korszerűsítése is, a megváltozott társadalmi feltételeknek megfelelően. Nagyon fontos a katona társadalomban elfoglalt helyének, szerepének alakulása, ezzel szoros összefüggésben a honvédelmi nevelés, hiszen a két tényező egymásra épül. Fontos, hogy a fiatalokat meg tudjuk szólítani, megtaláljuk a hozzájuk vezető utat annak érdekében, hogy készek legyenek tenni a honvédelemért. Mindennek szerves része az önkéntes tartalékos rendszer, amelynek újraépítését 2010-ben kezdtük meg. Habár maga a tartalékos rendszer 2003-ban létrejött, azonban nem rendelte hozzá senki a szükséges erőforrásokat, alrendszereket. A 2010 óta tartó következetes építőmunkának köszönhetően jelenleg több mint nyolcezer, területi elven szerveződő tartalékos katonával rendelkezünk.

A haderőfejlesztés másik ága a *haditechnikai eszközök* korszerűsítése és szükség szerinti cseréje. Ennek érdekében támogatni szeretnénk a hazai hadiipart és kiaknázni az abban rejlő lehetőségeket. A haditechnikai fejlesztési programban – 10 év alatt, megfelelő ütemezéssel – minden fegyvernem és szakcsapat érintett.

A haderő-fejlesztési program költségvetését egy kormányhatározat szabályozza, amely előírja, hogy minden évben a GDP-nek legalább 0,1 százalékkal kell növelni honvédelmi kiadásokat. Egy másik kormányhatározat azt rögzíti, hogy az éves védelmi költségvetés legalább 20 százalékát minden évben fejlesztésre, korszerűsítésre és modernizálásra kell fordítani.

Számítok arra, hogy nem 2026-ban, hanem már 2024-ben elérjük az éves honvédelmi költségvetés 2 százalékos GDP-arányos részesedését. Ugyanakkor nem a százalékokon

1. ábra.
A költségvetés alakulása

van a hangsúly, hanem azon, hogy tudjuk-e ténylegesen fejleszteni képességeinket, hogy a fiatalokat meg tudjuk-e szolítani és egy olyan modern haderőt tudunk építeni, mely a társadalom széleskörű támogatását élvezve szavatolja hazánk biztonságát.

A megindult fejlesztések

Az elmúlt időszakban megkezdtuk a forgószárnyas képességek megújítását: 2019 végére megérkeznek az első darabjai a 2018 nyarán megrendelt 20 darab Airbus H145M könnyű, többcélú szállító helikopternek, és megszületett a szerződés további 16 darab új, Airbus H225M típusú közepes szállító helikopter beszerzéséről. A különböző rendeltetésű, még rendszerben lévő, nagyjavításon átesett helikopterek (MI–17-es szállító és MI–24-es harci helikopterek) a tervek szerint 2023 és 2025 között kiválnak a hadrendből, addigra teljesen át tudják venni a szerepüket az újonnan beszerzett eszközök.

A szállító repülőgépeink közül az AN–26-osok fokozatosan kiválnak a rendszerből, de megkezdődött az Airbus A319-es csapatszallító-gépek beszerzése, amelyek közül kettő már teljes kapacitással szolgálja a honvédség és az ország érdekeit. A gépek egyenként 128 személy szállítására alkalmasak, fedélzetük átalakítható, tehát kiürítésre, mentésre, sérültek szállítására is alkalmassá tehetők. E közepes szállító repülőgépeken kívül a tárca két könnyű, többcélú repülőgép (Dassault Falcon 7X) beszerzését is megtette, amelyek – egyebek mellett – olyan speciális feladatokra is alkalmassá tehetők, mint például a levegőből történő vezetés-irányítás.

Napirenden van a meglévő, Gripen típusú harcászati repülőgépek fegyverzetének korszerűsítése, különböző új hardverekkel, szoftverekkel történő ellátása. Megkezdődött Zlin-típusú kiképzőgépek beszerzése is, amelyekből egyelőre négy darab áll rendelkezésre és további négy, azonos kategóriájú gép beszerzését tervezi a tárca. Tervezzük továbbá merevszárnyú, teher és deszant szállítására egyaránt alkalmas szállító repülőgépek beszerzését és rendszerbe állítását is.

Ugyancsak napirenden van a vezetés-irányítás eszközrendszerének („C2”) korszerűsítése is.

2. kép.

Gripen típusú harcászati repülőgép

(forrás: HM fotóarchívum)

A légi erő képességi hiányainak pótlása után megkezdtuk a szárazföldi haderőnem eszközeinek megújítását is. 2018-ban több mint 800 darab, különböző személy-, teher- és szállító gépjárművel bővült a honvédség eszközparkja. A 2018 decemberében aláírt szerződések nyomán pedig megújul a honvédség 2003-ban leépített harckocsi-képessége: 44 darab új, a 21. századi hadviselés követelményeinek megfelelő Leopard-2 A7+ típusú harckocsi és 24 darab PzH 2000 önjáró löveg beszerzéséről kötöttünk szerződést.

A fejlesztések új eleme az úgynevezett *digitális katona* program is, amely katonánként 112 különböző felszerelési anyag alkalmazását jelenti, kezdve a gyalogsági fegyvertől a kommunikációs eszközökig mindazt, ami a korszerű harc folytatásához szükséges. Fontos törekvésünk, hogy ennek a sokfajta technikai eszköznek, felszerelési anyagnak minél nagyobb hányadát a magyar hadiipar állítsa elő. Ezt a célt szolgálja a Kiskunfélegyháza létesített fegyvergyártó üzem, ahol a megvásárolt cseh licenc alapján pisztolyok, géppisztolyok és gépkarabélyok összeszerelése, később gyártása zajlik.

A hazai hadiipart úgy tervezzük fejleszteni, hogy az termékeivel – a honvédség, a rendőrség, a büntetés-végrehajtás, a NAV szükségleteinek kielégítésén túl – képes legyen kilépni a nemzetközi piacra is. A program szerves részét képezi a megfelelő lőszer hazai gyártási feltételeinek megteremtése is.

A haderőfejlesztés több egyszerű üzletnél. Sokkal inkább annak lehetőségét keressük, hogy a hazai hadiipart is helyzetbe hozzuk. Jó példája ennek a hazai fegyvergyártás újraindítása. Ez lehetővé teszi a kapacitások jobb kihasználását, egyszersmind a magyar gazdaság fejlesztését, a magyar munkaerő foglalkoztatását is.

A szervezeti változások

A modernizáció azonban nemcsak a technikai fejlődést jelent, hanem a jogszabályi környezetet is érinti. A megváltozott biztonsági környezet, az új biztonsági kihívások új, rugalmas válaszokat, szabályokat követelnek. Ezt a célt szolgálta a *honvédelmi*

veszélyhelyzet, mint új jogi kategória bevezetése, amely egy békeidejű, szélesebb körű, de az új típusú kihívásokhoz alkalmazkodó rugalmasabb felhatalmazást kíván biztosítani a kormány számára a válságok kezelésére való felkészülés, illetve az eskaláció elleni fellépés hatékonyságának növelése érdekében.

Figyelembe kell venni a Magyarországra is jellemző, a születésszám csökkenéséből adódó népességfogyást, amely a hadköteles korú férfiak számának folyamatos csökkenését eredményezi. Emiatt tíz évvel növelve, 50 évre emeltük a behívhatósági korhatárt. Az Európai Unióban sehol nem volt olyan alacsony a behívhatósági korhatár, mint hazánkban. Ezáltal megközelítőleg 850 ezer emberrel növeltük a különleges jogrend idején, hadkötelezettség alapján behívhatók számát.

Az új típusú kihívások emellett szükségessé tették az irányítás és a vezetés szétválasztását, a közigazgatási és a katonai feladatok markáns elkülönítését: ez az integrált minisztérium újbóli szétválasztását jelenti. A dezintegrációval egyértelműen elkülönül az irányítás és a vezetés: a minisztérium tisztán központi államigazgatási szervként működik; a miniszter irányítási jogkört gyakorol a Magyar Honvédség felett. A katonai szervezetek vezetését a Magyar Honvédség parancsnoka valósítja meg.

Téves az a felfogás, hogy a haderő feletti civil kontroll csak úgy valósítható meg, ha a vezetés, az ellenőrzés és az irányítás egy kézben van. Ebben az esetben azzal az ellentmondással szembesülünk, hogy a végrehajtó saját maga felett gyakorolja a felügyeletet. A haderő feletti civil kontroll gyakorlása nem a honvédelmi miniszter egyszemélyi felelőssége. Erre – rajta kívül, más módszerekkel – hivatott a Magyarország köztársasági elnöke, a Kormány, az Országgyűlés és annak megfelelő szakbizottságai. És természetesen a választópolgárok. Röviden szólva: *katonai vezetésről és civil irányításról* beszélhetünk.

A Honvédelmi Minisztériumot a Magyar Honvédség irányítására kell alkalmassá tenni, mert nem az a rendeltetése, hogy katonai szervezeteket vezessen. A miniszter feladata, hogy képes legyen a haderő irányítására, működésének ellenőrzésére és arra, hogy megteremtse a honvédség működésének feltételrendszerét. A honvédség parancsnoka pedig vezesse a katonai szervezeteket, a miniszter irányítása és ellenőrzése mellett! Hogy miért szükséges ez? Elég csak a kiberhadviselésre gondolni, amelynek keretében mindennaposak a támadások. Ezek kezelését komoly hiba volna a politikai vezetésre terhelni. Ha az ország informatikai vezetése – beleértve a haderő, a polgári légi forgalom stb. informatikai vezetését – egy kézben koncentrálódik, akkor elég erre az egy központra csapást mérni, és az egész ország megbénul.

Szükséges tisztázni továbbá, hogy a különleges jogrendben a közigazgatási szervezeteknek mi lesz a feladatuk. A minősített helyzetre a jelenleg is hivatalban levő embereket kell felkészíteni, ez pedig a kormány és a honvédelmi tárca felelőssége. A hibrid-hadviselés eszközei éberségre és felkészültségre kell, hogy sarkalljanak bennünket. Élő példa erre Ukrajna és a Krím-félsziget története, miszerint akár jelentős csapásmérő erők bevetése nélkül is birtokba lehet venni egy megtámadott ország területét vagy annak egy részét.

* * *

Közös érdekünk, hogy a napjainkban létező biztonsági környezet kihívásaira reagálni képes haderőt építsünk, mely alkalmas arra, hogy az általunk fontosnak tartott értékeket gyermekeink számára is megőrizze. Ehhez pedig mindannyiunk erőfeszítésére szükség van, hisz a honvédelem nemzeti ügy.